ИЗЛАЗИ СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ НА ЧИТАВОМ ТАБАКУ.

ОГЛАСИ плаћаю се од свакога реда из гармонда први пут 4, а после 3 н.
За жиг сваки пут 30 новч.

Предплату прима уредништво и све ц. кр. поште; а у Београду разноситель Напредка.

НАПРЕДАК.

ПРЕДПЛАТНА ЦЕНЕ У АУСТРИСК. ЗЕМЉАМА
На годину 10 фор., на пол године 5 фор., на четврт 2 фор. 50 новч. а. вр.
У СРБ. КНЕЖЕВИНИ на годину 100 гроша, пол год. 50 гроша, на четврт год. 25 гроша

Уредништво е у господској улици у кући г. Гвоздановића

БРОЈ 64. У Новоме Саду, у среду 31. юлия 1868. ГОДИНА XXI.

УЗМИМО СЕ НА УМ!

Ми смо у овоме листу још пре постанка угарског министарства глас наш подизали, да Мађари једаред за свагда спас свој у сагласију и задовољству живећих народа у Угарској тражити морају.

Па као год што смо онда рекли, да је то недостојно сваког народа, који мало поуздања у себе има, тако исто велимо ево и данас, да је Угарској задатак, све оне слабости од себе одклонити, са којих Беч и дан данас тврдо се узда, да ће Мађари пре свега скутоноше германштини да буду, а временом и контингент за германштину саму.

Данас сутра закон ће о домоодбрани у живот да ступи. Угарска ће прилике да има, и боље знаке своје државне самосталности на видело да изнесе.

Ми смо више пута прилике имали видити, да су људи и органи, који бар мишљење данашње саборске већине деле, криве назоре не само о земљама троједнице, него и о осталим круновинама преколитавских Славена имали.

Време ево и боље околности показују, да ти исти људи мњење своје ењају.

Ми неприписујемо ту промену злој вољи каквој, него је приписујемо непознавању околности самих. Јер ми велику разлику у томе чинимо, кад ко вели, да околности какве зна, и да их баш упознаје.

Нека се време и околности у времену мењају како хоће, онај, ко о судби народа хоће рачун да води, тај ваља да читаво столеће пред очима има.

Неможе се опорећи, да је канцелару Бајсту она иста магла у глави, која обично све Немце слепима чини, што изван Немачке другога народа непознају.

Немачки художници — немачка изображеност — хваста се данас безазорно, да је она основ европској цивилизацији; а ми прилике имамо читати и уверити се, да најчувенији немачки људи ни толико појма о народима на истоку и североистоку немају, колика наша у нормалним учионама учећа се деца о Немцима самим што основаногa рећи знају.

Немачки државници — из реда — сви, која у Бечу беху, а још и данас судбом аустриске царевине хоће да управљају, непознају оне чињенице, које душу аустриској држави сачињавају.

Јадна је свака влада — јадна је свака управа, која хоће народом којим да управља, а озамо о народу самом ни појма нема!

Слободу делимо ми, као што већ једном рекосмо, у унутарњу и спољашњу, у слободу духовну, и слободу, која се на грађански и државни живот односи.

Спољашња слобода у држави ваља свагда да је унутарњој саобразна. По развитку унутарње слободе мора се и спољашња удесити.

Онај државник, који духовни замашај народа једног непознаје; онај, који границе незна, докле се замашај тај разпростире, тај свагда само се жмуре сигра.

Жмуре се сиграше бечки државници са народима свагда, па ево и данас хоће да то чине. —

У своје време, кад је о томе мало ко говорио, ми смо осуђивали оно мњење, које народну војску у Аустрији непознаје.

Аустрија је држава, која се из више народа састои. — У Угарској такођер неживе само Мађари, и као год што Мађари нехтедоше са осталим народима ненемачким, да их Немац више тлачи, тако исто нећемо ни ми, па ни остали Славени *у Угарској, да и у чему год од Мађара у нашим временом и повесницом освећеним правима оштећени будемо.* --

Ми смо давно већ изрекли, да угарској влади ваља до тога да је стало, да се не само силом оцепљени делови од Троједнице територијално поврате, него да се како Троједници, тако и преколитовским Славенима, а наиме браћи нашој Ческој она права уступе, која су. тако рећи, једини основ бића и даљег обстанка државног поредка.

У своје време повели смо ми реч о народној војсци, и рекли смо, да начело конституцијонално све степене државног и грађанског живота пронићи мора, ако је коме заиста до оних резултата стало, што свака слободоуставна система собом доноси.

Ово исто важи и о војсци. Што држава није, то јој ни војска бити неможе. Као свагда, тако и данас место наше неуступамо — ми непрестајемо глас наш за под пуну равноправност свију народа у Угарској подизати. Равноправност народну желимо ми од обштине и муниципије, па све до круне краљеве саме. Слабо би то уздање немађарских народа у сабор у Пешти било, кад би се овамо реч о равноправности по јавним органима потезала, а сабор овамо закон доноси, да се другим језиком осим мађарским на земаљском сабору говорити несме. Као год што сабор у Пешти није сабор изкључиво Мађара, него, као што видимо, народе све у Угарској хоће да заступа, тако тај сабор никако ни такове законе доносити неможе, који остале народе само као укућане у Угарској сматрају.

Нама задатак није овде, да се у стручна разлагања о војсци самој упуштамо; ми овде хоћемо да споменемо само језик, којим ће војска народна командована да буде.

Из целога се види, да моомент овај у закону самом изведен није. —

Ми рећи морамо, да је Угарска влада на то позвата, да упливом својим на то смера, да и оне земље аустриске Царевине, које са Угарском подобна права према Бечу имају, на милост и немилост бечким централистама напуштене неостану, што ево из уста министра Бајста германску културу на леђи Мађара све до црног мора хоће да носе.

Као год што народна войска у Угарској другим језиком служити се неможе, до ли оним, штога војска сама говори, тако исто слободоуман државник пожелити неможе, да се Ческа и Пољска народна војска другим језиком служи, до ли својим народним, а најмање још да у Троједници и у деловима србских покрајина, а наиме у граници, други језик, до ли народни у војсци употребљен бити може. —

Засада оволико о томе.

Ми све ово неговоримо бадава, а највише говоримо поводом тим, што Беч целу Угарску као accessorium велике Немачке хоће да учини Немачке преколитавске покрајине морају се једаред за свагда велике своје Немачке одрећи, догод то у књизи судбе државне уписано стои. — Јер Угарска, а најмање народи у Угарској, осећаће се игда расположени, да безазорно одсудну какву заједницу са оним народом деле, који ево данас границе велике Немачке преко леђина Угарских народа к истоку хоће да размакну.

Угарска в ада неможе а и несме никако одјек министра Искре и другова му да буде. Јер догод у нас сумња та траје, ми никако тврде вере у угарској влади имати неможемо. да она таке исте намере према народима у Угарској има, које бечке централисте према преколитавским Славенима у своме изнуреном уображењу питају.

Време је крајње, да се Угарска од оних чињеница на ум узме, које већ по природи оном стаблу теже, што тако исто пропашћу Мађаром прети, као год и нама, ако слога мањих ових народа, тако рећи, на слабини Европе живећих кадра небуде да се германштини с једне, а наваљивању северног изполина с друге стране одупре.

Ј. Г.

СУЂЕЊЕ КНЕЖЕВИМ УБИЦАМА.

(Из Видовдана.)

Седница варошкога београдског суда од 11. јулија по подне.

(Продужење)

Судница је опет пуна света као и пре водне.

Обтужени Свет. Ненадовић седи у окову у злочиначкој згради, иза њега жандари стоје с пушкама.

У 3 с. дођу судије и бранијоци па заузму своја места.

Предс.: На реду је кривац Свет. Ненадовић. (Светозар устане.) Светозаре! Пре него што одговориш на ютрошњу тужбу, кажи суду твоје име и презиме, колико имаш година, чим се занимаш и јеси ли и какве си науке слушао? — Свет.: Пре свега питам суд, да ли могу најпре заклетву положити на оно, што ћу казати, да после све кажем? — Предс.: Не можеш. Суд не прима заклетве од кривца на оно, што сам о себи наводи, него кажи како ти је име и презиме, колико ти је година итд. — Свет.: Име ми је Свет. Ненадовић, имам 46 г., био сам управитељ апсанскога завода у Топчидеру, родом сам из Бранковине у округу ваљевском. — Прд. Ниси још казао какве си науке слушао. — Свет.: Гимназијске сам слушао — Предс.: Јутрос си чуо за што си тужен? Свет.: Јест, чуо сам, али сам тужбу заборавио. Предс.: Покажи дакле целу ствар како је текла, т. ј. одговори прво на ово: признајеш ли да су ти Љуб. Радовановић и Лазар Марић казали да ће убити кнеза у Топчидеру? — Свет.: Господо! Ево има већ 26 г., како ја служим. 7 сам година служио по унутрашњости, а 19 у Београду. За тих 26 г. службе моје ја сам се свагда поштено владао, и нико не може казати, да сам икад против династије Обреновића штогод радио, него сам увек био присни привржeник њезин (Публика се смеје); а да сам свагда викао на Карађорђевића и против њега био, то може свако показати, особито Љуб. Радовановић. А како и да небудем огорчен на њега, кад ме је оштетио за 20.000 дук Онај плац код делиске чесме био је мој, па ми га он отео и писмено уништио, а осим тога подигао је још и парницу против мене, која ме је упропастила. Публика ће лако моћи увидити шта то вреди. (Публика га измева) Сад како ја могу бити пријатељ таквом човеку, који ме је упропастио? Све што сад имам, то имам од Обреновића, па нека когод покаже да сам ја шта против династије Обреновића радио или говорио. Ја нисам никад ни речице рекао против династије Обреновића, па ни онда, кад је одсуствовала, него сам је увек љубио и поштовао, па ћу је и до смрти моје љубити и жалити, (Жагор у публици) а Карађорђевић ме је у пропастио, па како бих ја онда могао овога волети и за њега радити противу мог добротвора? За мојих 46 г. у Србији је било толико пута којекаквих преврата и буна. и ја нисам те буне и преврате потпомагао, него сам се свагда чувао и ни у што се нисам мешао. Па кад се у таквим приликама нисам мешао, како се онда може и помислити, да сам се ја договарао и мешао с два осуђеника, који ништа учинити не могу па да ђаволску силу имају. Никад ја нисам радио против династије Обреновића, нити сам се с њима о чему разговарао ни договорао, и на то могу заклетву положити. С тога ја кажем да сам лагао оно, што сам код комисије казао. (Публика: Охо!“ Вика.) — Предс.: Молим да се слуша! -- Свет.: Ја непризнајем да сам се с њима договарао и да сам у томе помешан био, јер су мени многи чиновници, грађани и официри познати, па бих ја онда пре такве људе врбовао, а не заточенике. Ја непризнајем њихово казивање, јер су они осуђена лица, и то први на 7, а други на 20 г.

Предс.: Ти дакле не признајеш што Љубомир и Марић кажу? — Свет.: Не признајем. Боже ме сачувај! — Предс.: Кад дакле не признајеш, а ти кажи како је било. — Свет.: Ево како је било. Г. др Белони пише мени, даму јавим да ли се апсане могу преместити на друго место, па тамо шпигаљ да наместе, а ја онда одем к њему и кажем му, да не могу апсенике премештати, јер немам куда, па тако је и остало, — Предс.: Али пре тога јеси ли се договарао с Љубомиром и Марићем, да убиство за неко време изврше? — Свет.: Јок ја. — Предс.: Признајеш ли, да је око св. Троице поштар Никола писао неко писмо г. Орешковићу, у коме му јавља, да се неки сумњиви људи скупљају у апсанском заводу и договорају о убиству и преврату, па да си у том писму и ти међу осталима именован? — Свет. Јест, то признајем.

Предс.: Па кажи шта си с тим писмом радио и шта је у њему било? — Свет.: У том је писму стојало, да овамо долази неки Ивковић, Рогић, Паја Радовановић, неки, Милош, па да праве неки скуп, неке смутње, па може бити да они иду против владе, и зато јављам вама, куме, гледајте шта знате. — Предс.: А је ли у писму стајало и твоје име? — Свет.: Јесте, јесте. — Предс.: Шта си радио с тим писмом? — Свет.: Кад сам то писмо добио од једног заточеника, одем мојој кући, и кад га прочитам, ја се зачудим и помислим: шта је ово! После тога дође к мени Паја Радовановић, и кад му писмо покажем, рече ми да то писмо треба предати власти, а ја му одговорим да није нужно, јер сам знао да то није истина. После тога дам звати поштара и понудим га лепо да седне, али он не хтеде, и кажем му да ако је истина оно што у писму стоји, да ћу ја ићи одмах министру да јавим, а ако није истина нека ми каже да не правим забуне. Он ми на то рече, да није истина, и почнеме клечећи молити да неидем министру, јер ће га то писмо упропастити, па онда рече још и то, да је он то само зато писао, да се код кума препоручи. С тога узме писмо и подере га, а ја заиштем од њега контраписмо, т. ј. да ми напише да оно није било истина, и он ми одмах напише. — Предс.: А је си ли ти то писмо показивао и другима? — Свет.: Јесам показивао сам га и Љубомиру и Марићу, јер сам га пред њима отворио. — Предс.: Па зашто си га пред њима отворао, а ниси хтео најпре власти да јавиш? — Ти ниси требао о томе да говориш са злочинцима.: Свет.: Па то је баш и погрешка што сам га отворио а нисам јавио, (Публика: Ха, ха, ха!) али ја нисам знао да су они сумњиви људи.

Предс. Опомињем те да нам истину кажеш! — Свет.: Па ја говорим истину; ја ништа не заплећем. — Предс.: Кажи дакле зашто си искао од поштара контраписмо? — Свет.: Та ја управо нисам ни искао, него ми је он сам дао. — Предс.: Па шта ти је требало то друго писмо? — Свет.: Ја сам хтео да га дам Орешковићу да види да оно прво није било истинито. — Предс.: А зашто ниси дао оно прво; оно је лакше било дати? — Свет.: Ја онда нисам имао кад да мислим, јер сам био збуњен, знајући да оно није истина што у писму стоји. — Предс.: А шта си радио с контраписмом? — Свет.: Бацио сам га у ватру. — Предс.: А за што си га бацио? — Свет.: Ја не знам ни сам зашто, јер сам био у забуни. (Жагор у публици) — Предс.: Али поштар каже, да си ти њега натерао да напише контраписмо? Свет.: Ја нисам њега натерао, него ми је он сам дао; найпосле ја бих волео да се пред судом с њиме разговорим, па да видим шта ће онда казати.

Предс.: Јеси ли ти, кад је оно кнез једном долазио у Топчидер, па дошавши до кошутњака вратио се друмом поред беле чесме у Београд, ишао онда к Љубомиру и Марићу да се разговориш и шта си се с њима разговарао? Свет. Ја нити знам да сам к њима ишао нити да сам се с њима шта разговарао. — Предс.: Је си ли био наоружан после убиства? — Свет. Нисам био наоружан, него сам седео у башти и пушио. Ту су били робијаши, који су ко-

пали руже, а тако исто било је и око 40 робијаша, кои су косили. Како сам ја тако седео, на један пут дотрчи један гардист и каже да је кнез убијен. Шта наопако, помислим у себи, шта ће сад бити, јер сам се бојао да се робијаши не побуне, па онда брзо отрчим кући, узмем оружје и заповедим да се свира те да се косачи скупе.

Предс.: Јеси ли још пре убиства по захтевању Љубомирову уклонио из кошутњака Сретена робијаша, који се тамо налазио? — Свет: Нисам га ја уклонио, него Милета је, што чува кошутњак. — Предс.: Али ето Марић каже, да је он говорио Љубомиру, да ти каже да уклониш Сретена из кошутњака, јер му Сретен много смета, почем га виђа с великом сикиром, па после ти је Љубомир то и казао. — Свет: То није истина, да ми је Љубомир о томе шта говорио. Ја сам Сретена само зато сменио, што је украо 3 гуња, од којих сам 2 нашао у његовој соби.

Предс.: А је ли жандар Риста Алексић долазио к теби више пута, кад је кнез већ био убијен, и тражио да иде у кошутњак те да види шта је с кнезом? — Свет: Није истина. Кад је гардист, као што сам већ казао, протрчао, ја сам онда одмах скочио и нађем жандара на ћуприји — где ли је било, то баш незнам — и он ме запита: Шта је? а ја му одговорим да незнам ни сам, тек доцније сам казао да је кнез убијен а то је било зато, да се робијаши скупе да се не побуне, јер то није шала толико робијаша с косама и будацима. После тога дотрчи и Јоца — како ли се зове — ћирица кнежев и каже да је кнез убијен и да је место далеко. С тога сам држао да су кривци већ побегли па ће узалуд бити жандаре тамо шиљати, јер не ће моћи никог ухватити, а овамо сам се опет бојао да апсеници не запале апсане. (Публика: Ха, ха, ха!) Јест, јест, тако је то било.

Предс.: па зашто си био наоружан? — Свет: Та за Бога, кажем вам да сам онда већ знао да је кнез убијен. — Предс.: А зашто ниси допустио жандару, да иде за зликовцима, него си поређао жандаре око апсане? — Свет: Ја сам се онда збунио и бојао сам се да се робијаши не побуне, па да не буде још и веће несреће. -- Предс: Ти ниси имао шта да се њих бојиш, јер си их дао скупити и затворити, па чим су затворени, онда се немаш ништа бојати — Свет: Јест, мој господине, али њих има 500. — Предс: Ти си требао као чиновник да идеш и са жандарима да тражиш и хваташ злочинце, а не да седиш код куће. — Свет: Јест, али сам се тако збунио и чисто окаменио, кад сам чуо да је кнез убијен (Жагор у публици) да нисам знао шта сам радио.

Предс: Немој одрицати, него истину кажи, боље ће за тебе бити, јер ће ти то за олакшицу служити. — Свет: Та ја све истину говорим; ја не могу лагати да је истина, кад није истина. — Предс: Ти ниси ни код комисије с почетка ништа признавао, него си тек доцније признао, пошто си свима околностима убеђен био, а да је то тако, то ћемо сад видети. Нека се прочита његов испит од почетка па до краја.

Придодати деловођи у помоћ секр. мин. правде М. Дамјановић (чита): Испит од 5. Јуна.

Питање: Како вам је име и презиме? Одговор: Име ми је Светозар, а презиме П. Непадовић, родом сам из Бранковине, села у округу ваљевском, чиновник сам државни у звању управитеља апсанско-топчидерског завода, има ми 45 г. до сад нисам ни за шта суђен ни испитаван био, а зашто се сада испитујем, то не знам

Пит.: Ви сте по прибављеним доказима стављени у притвор и под кривично испитивање узети за убиство владаоца кнеза Михаила М. Обреновића III. и осталих, који су с њим у кошутњаку 29 Маја о. г. убијени и рањени, и сада се о томе испитујете. Комисија ова позиваје вас да јој истинито искажете све, што вам је о томе познато. — Одг.: Ја незнам ништа о том убиству, до то, да је гардист после истог убиства протрчао на коњу из кошутњака у Топчидер и казао да је кнез убијен у кошутњаку, а ко га је убио и на коме баш месту, то нисам знао нити и сада знам.

Пит: А зар вам није познато да су извесна лица, која ви добро познајете, смислила и удесила и план, да кнеза Михаила убију у кошутњаку, па да начине преврат у земљи, неке извесне веће достојанственике поубијају и на владу доведу династију Карађорђевића? — Одг: Ништа ми о томе није познато.

Пит: Кажите каква су при управительству, ког сте старешина, правила у поступању са заточеницима у затвор и ван затвора, и да л' су ови могли удаљавати се од места, где су заточени, докле и у које време, и да ли то бива под надзором или без надзора? — Одг: У томе до сад није било никаквих правила, није нигде означено ни кад да се затварају ни кад да се отварају, ни докледа су на пољу. Кад сам дошао за управитеља, застао сам да су се и заточници као и робијаши отворали из јутра у обично време, од прилике лети око 4 до 5 с, а затворали се у вече у обично време, кад и робијаши, око 7 до 8 с., а по некад, кад је лепо време, задржавали су се и дуже на пољу, па овако сам после и ја поступао. Заточници могли су дању кад су отворени удаљивати се од куће заточеничке најдаље до илице код беле чесме, и на више оним брдом дотле а не даље, па тако је и код мене поступано према њима у том погледу.

Пит: Како разумевате затвор заточеника, да ли су т. ј. за оно време, кад су имали бити у затвору, затворани кључем као и робијаши. и да ли су у то време могли излазити из куће заточеничке куд на поље? — Одг: Разумевам затвор као и код робијаша под кључем, јер су се по мојој наредби и они као и робијаши затворали кључем од вечера па до јутра, као што о тоич рекох, и за то време, кад су т. ј. заточници били под затвором, нису се смели ни могли никуд из куће на поље удаљавати, осим у случају телесне потребе само до прохода, и то с пандуром.

Пит.: Кад су, као што рекосте, заточници могли излазити дању кад су у слободи до извесна места, да ли је то било с чуваром или без чувара? — Одг.: Нема довољно чувара, него су пуштани сами.

Пит.: А да ли сте тако поступали према сваком заточенику једнако? — Одг.: Тако, као што досад рекох, поступано је једнако према сваком заточенику.

Пит.: Какво вам је правило при пуштању људи к заточеницима, и ако немате правила, како сте до сад поступали? — Одг.: Правило је по моме наређењу, да се сваки, који би долазио к заточеницима, најпре јави управитељству апсанском, па кад ту добије цедуљу, онда се пушта к заточеницима, изузимајући кад коме дођу жена или деца, јер су ти по мојој наредби пуштани и без цедуље, *да не би дреждали* на пољу.

Пит.: Је ли вам познато да је који од тадашњих заточеника излазио ноћу из куће заточеничке на поље и ишао где по Топчидеру, а нарочито до горње механе или илице? — Одг.: Није ми познато да је који год од њих излазио ноћу где по Топчидеру или до илице. Бивало је само то, да су између заточеника само Лазар Марић и Љуб. Радовановић излазили са мном три четири пута највише с вечера те ходали до илице до 9 или 10 с., а кадкад и до 10 ½ кад је лепо време.

Пит.: А да л' сте и другим заточеницима дозвољавали да тако могу ходати у то време? — Одг.: Никад им нисам закраћивао.

Пит.: Каква је то била потреба, по којој сте као управитељ излазили ноћу с том двојицом изван места где су заточени, да ли сте их т. ј. чували или им правили друштво? — Одг.: И једно и друго.

Пит.: А да ли сте који пут и с којим од осталих заточеника тако ишли ноћу, и да ли у заточењу имате још већих злочинаца од те двојице по кривици и казни са које су тамо? — Одг.: Нисам ни с којим другим, а од те двојице, с којима сам се дружио, тамо нема већих злочинаца.

Пит.: Да ли су који од те двојице дању или ноћу долазили к вашој кући, или да ли сте ви ишли к њима, па ако сте ишли, каква је то била потреба? — Одг.: Долазили су обојица један пут или два пута дању због мојих парница, јер су ми Љубомир и брат му Паја адвокат радили те моје парнице, а ноћу никад ми долазили нису. Ја сам к њима ишао више пута по дужности те их обилазио да ли су на месту, а по неки пут и поседео с њима тамо, кад дању а кад и ноћу.

Пит.: Па кад сами кажете да су та двојица највећи злочинци, и то један као убица а други због разних превара и лажних исправа, од куд онда према њима такво расположење ваше као управитеља тог завода, који би требало да сте према таквим злочинцима озбиљан и одвратан? — Одг.: То је отуда, што сам с обојицом још изодавна добро познат, и као што рекох Љубомир ми је радио и моје парнице и сада и пре док је био адвокат.

Пит.: Да ли заточник може да ради приватне ствари у заточењу? — Одг.: Под својим именом не може.

Пит: Па кад под својим именом не може, од куд Љубомиру та слобода да вам ради? — Одг.: Он није радио под својим именом, већ на име брата Паје, а ово не знам да није слободно.

Пит.: Је ли вам познато бар од месеца Априла амо који су и какви људи долазили у заточење к Љубомиру и Марићу? — Одг.: Не знам који су и какви, а знам да их је доста долазило. Од свију знам да је један пут к Марићу долазио неки Милош из Бољеваца, а дваред неки Рогић из Пожаревца. За њих не знам какви су људи и тек онда сам дознао и да се тако зову. Опомињем се да је и Видоје Ивковић, бивши сремски старешина, долазио тамо к њима два пута. Опомињем се и за Симу Непадовића да је к њима долазио два или три пута. Опомињем се да је к њима долазио и Љуб. Тадић; за друге, који су долазили, не знам.

(Продужиће се.)

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ВОЙСЦИ.

Предлог закона о войничкой сили.

(Продуженѣ)

§. 11. Величина за заедничку обрану монархиє потребне сувеземне и поморске войске, на основу и с одржанѣм у §§. 11, 12, 13 и 14 зак. чл. 12 од 1867 садржаваних уставних права, определює се за сво становништво обе државне области монархиє на 800,000 м. у пуном ратном ефективном станю, при чему се неузима войничка граница. У то ефективно станѣ узета є и резерва (§. 4). Ово ратно ефективно станѣ войске и ратне марине важи за првих 10 година Предлози о — по околностима — непроменѣном далѣм оставляню или меняню опредѣленог ефективног станя имаю се поднети ради нове погодбе уставним начином заступништвима обе страке на сваки начин још пре истеченя девете године.

§. 12. Сваколика бройна снага земаљске обране управля се по брою оних, кои су у зем. обрани дужни служити. Землѣ уг. круне осниваю засад 82 пешачка батальона и 32 коњаничка шкадрона. На ово односеће се точниє наредбе садржава закон о зем. обрани

§. 13. Контингент рекрута, кои се има међу земљама уг. круне и земљама заступлѣним у рајскрату према одношаю популациє поделити, а кои є по потреби у живот ступивше штопске и инструкционе системе ради одржаня войске и ратнемарине у опредѣленой нумеричкой количини (§. 11) и ради снабдеваня іой са парезервом нуждан, може се пре истеченя 10 година само онда у питанѣ довести, ако би Н. В. путем своих одговорних влада искало нѣгово повишенѣ или умалѣнѣ; но даванѣ контингента може само онда бити, кад га є законодавство за ту годину већ одобрило. Као основ за израчунаванѣ контингента служе дотле, док у обе државне области небуде предузет нов попис народа по єднаким начелима, сада постоєћи званични податци о брою душа, по коима податцима од опредѣлѣнога броя 800,000 момака, на становништво земаля уг. круне падаю 329.632 момка; код ког рачуная контингента становништво войничке границе, коє свою войничку дужност на други начин испуњава, дотле неузима се у рачун, докле фактично постои установа войн. границе. Но сваколика 10-тогодишња резерва не може бити већа од контингента регрутскз єдногодишња.

§. 14. Войска и ратна марина попуњава се: а) увршћиванѣм питомаца войн. завода за образованѣ (§. 19); б) своєвольним ступанѣм у войску 20—24); в) званичним увршћенѣм (§§. 45—49); г) редовним даванѣм рекрута (§§. 31—35).

§. 15. Зем. обрана попуњава се: а) увршћаванѣм изслужених резерваша (§. 4); б) непосредним увршћиванѣм за войничку службу обвезаних (§. 32); в) оним своєвольцима, кои су дужност у войсци учинили, у колико и иначе неспадаю у зем. обрану; г) таковим своєвольцима, кои нису више дужни служити у зем. обрани, али су іош кадри служити (§§. 57). Дужност службе под в) и г) споменутих доброволяца простире се на 2 године, односно на доба рата.

§. 16. У войску и ратну марину може ступити: а) ко є добио у єдном или другом делу државе Н. В. право државлянства, или за област уг. круне допуштенѣ за стално наставњиванѣ; б) ко код висине од бар 59 бечких палаца има потребна душевна и телесна ойсвсства (за войску нужне занатлиэ, морнарски мали и занатлиє морнарске примаю се без обзира на висину); в) ко є бар седамнайсту годину навршио а 38. іош ниє прешао Странци могу за законито време службе у регуларной войсци изузетно ступити под условима под б) и в) само с одобренѣм Н. В. у войску бити примлѣни, ако могу на то односеће се безусловно одобренѣ своє владе показати.

(Продужиће се.)

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

„Современная Лѣтопись“, лист московскога универзитета, у 21. брою ово пише:

„Валя имати пред очима югославенске, особито српске новине, коє у Београду излазе, пак да се види, какво чувство негодованя и гнѣва, а у исто време и дубоке туге, овладало є срцима свию Србаля од малог до великог поводом коварнога убиства учинѣнога над покойним српским кнезом. „*Єдини само новосадски лист „Застава“, у коіой су целе године шака люди, краткоумни, себични и властолюбиви лажни либералци, кои се лако подаю туђем уиливу, печатали отровне чланке и дописе против покойнога кнеза и нѣгових министара* као и разне прокламациє Бугарима, — єдина само „Застава“ нехоте, непонятном за нас (рецимо тако) причином, веровати известию о убиству Михаила, и тек є онда печатала телеграм кад є за нѣга знала цела Европа.“

Нови Сад 30. юлия. На шабачки допис у 64. бр. „Србиє“ оволико само одговарамо: да онай допис београдски у 58. бр. „Напредка“ неби дали у явност, да га 1) ниє писало лице, код кога смо могли предпоставити, да є *врло добро* извештено о току испита злочинаца; 2) да ниє и нама познато, да међу папирима узапћенима у Н. Саду има и неких чудних рукописа „онога лица, коє є опозицию водило“, те тако и нама се врло чудно допала — да рекнемо — хипокризия тога лица, коя му є допуштала найпре водити „опозицию“ (кад се та реч допада дописнику), а после као одборник оно подписати о кнезу Михаилу. Ово некажемо зато, да би кога денунцирали но само да одбиємо дрска потвараня на наш лист и наше дописнике, коя од некоє стране никако непрестаю: у тодико є манѣ ово денунциация, што ће те рукопис зацело угарска влада (код коє су данас) саобштити српској влади, пак ће се видити, да ли є наш дописник са основом каквим дао израза свом негодованю.

— Бивши учитель сомборски, Никола Томић, доведен є у суботу овамо, по налогу кр повереника г. Аста. Томић є почео већ казивати, и *нѣгово казиванѣ посведочава, да проф. Груић ниє лагао.*

— Г. Аст, кр. комисар у Н. Саду, поставлѣн є и за сремску жупанию кр. комисаром у ствари завере београдске.

— Како нам из Пеште являю, кнез Александар Карађорђевић затворен є у суботу 27 юлия и одведен у Карлову касарну, єр є пештански суд видио из испита нѣгову велику кривицу у злочину топчидерском. Кнеза ће бранити адвокат пештански г. Фунтак.

— Данас су свршени на Српској великай гимназии овдашньой испити зрелости. Явило се њих 11 ученика. Положио є 1. с отличием, њих 9. с добрим успехом а 1. є пао на годину дана. Испити су били явно, могао є доћи ко год є хтео да чує. Двоица гг. карловачких професора, З. и Ж. почествовали су том приликом овдашню колегию профес. своим присуствованьем, осим друге господе од овдашнѣ интелигенције. Новосадска є гимназия дакле прва, коя є испите зрелости држала явно. У гимназии є нашой било ове године 201 ђак, дакле за 38 ђака више нег лане. Течай школски протече у найбољем поредку, за сведочанство томе нека є, што є од толико ђака, само єдан єдини кажнѣн добивши конзилиюм абеунди.

ДОПИСИ.

./ У **Београду** 25 јулија. Неке новине европске налазе да је боље било помиловати некоје од погубљених зликоваца. Овде на против обште мишљење изискује да се сви погубе, који су учествовали посредно или непосредно у убиству, или и у самом покушају преврата.

Судови српски држали су се просто закона, а влада обзирући се на више политичке узроке увидила је, да у околностима, у којима се земља налази, не даје се ни мислити на помиловање.

И доиста, владалац је био убијен, а народ је у највећој мери разјарен. Владу је млого напора стало, да задржи народ, да у своме гњеву не прекорачи границе, које полажу општи ред и свачија сигурност; но кад би се сада и у самим тим границама обуставио помиловањем слободан ток законитом вршењу правде, питање је, ко може добар стојати, да се тим неће општа раздраженост дотле довести, да и закон и правду, ако и магновено, повреди? питање је, ко би смео ту велику одговорност на себе узети? Сва је прилика, да би се пре из огорчености знатни нереди догодили, но што би се помиловање мирним начином претрпило; да не само не би се могли спасти неки кривци, но би се можда умножио број жртава у лицама њима сродним, а иначе недужним.

Помиловањем дакле промашила би се најлакше циљ и законитости и човечности, а само се пустио ток страстима. које ако би се и извинити дају, ипак би шкодиле лепом имену, које је народ добио својим умереним поступањем у овако ванредним приликама.

Тако што страни листови нису у стању да схвате; али влади српској ми остајемо дужни, што нас је знала и из овог теснаца извести оном увиђавношћу и опрезношћу, којом се сви до сада њени поступци одликују, те нам задају пуно поверења.

Такође неки страни листови сумњају, да ли је Карађорђевића кривица довољно доказана, кад га је српски суд осудио само на 20 година, а остале је кривце предао смрти. Та њина ошибка отуд долази, што тамо наши закони нису познати. По овима никакав кривац не може бити на смрт осуђен, ако сам не призна своје злочинство, а Карађорђевић и његови помоћници, пошто нису овде, нису га могли ни пред судом признати; па за то и суд није могао њима изрећи смртну пресуду, него је ту казну заменио најшћом, коју после смртне закони наши прописују.

Г. Ацика Ненадовић, као савршено недужан, пуштен је из града кући својој.

Чује се, да ће комисија бити скоро готова и с осталим завереницима, те ће следовати јаван претрес.

Поред великих државних послова влада је нашла времена, да помисли и за народно позориште. Нов је позоришни одбор именован од људи посве надлежних, и тај је одбор већ расписао стечај за глумце. Овима ће се учинити отличан положај, да би се могли подпуно одати својој вештини и у њој усавршити се. Одбор већ саставља и статут, који ће се поднети на потврђење законодавном телу, јер је позориште државна установа.

Енглески конзул саобштио је влади једну депешу Лорда Станлеја, у којој овај државник честита српској влади, што су у Србији тријумфовали поредак и законитост у околностима тако тешким.

У **Београду** 26 юлия Код нас киша ево два мѣсеца никако непрестае, а мало є било дана чистих и ведрих.

Онамадне пукоше два грома у близости наше вароши, од њи єдан удари у гроб погублѣних зликоваца на Кая-Бурми. Сузе народнѣ вапию на небо, па и небо уздрмало се над великим злом и пушта своє стреле на убице кнеза нашег, коє прокле и проклинѣ сав народ наш. Има их іош скривених — неће ли их милост Божия одкрити и достойно казнити, да оно, што умакне правди людской, неумакне казни свемогућег. Залуду се крити и прикривати, одкриће се све, єр се заклела земља раю, да се све тайне знаю.

Синоћ око седам сати подиже се страшна олуина, а за тим плаовита киша, коя падаше сву драгу ноћ.

Код нас се множе пенсионаши, што доста обтерећава државну касу.

Чуе се, да су Шаранци и Дробњаци пристали уз Турке. То є већ сметња слободнему кретаню црногорског и нѣга окружавајућег, народа. Особито положай Шараваца био є сметньом Колашину, а овако ништа. И Турци су предузели „пулитике“, потурую мач, а пружаю злато, али по яду и тог код њих веома мало имаде, да се сами шњим ни облизнути немогу.

‡ У **Београду** 27. юлия. „Застава“ сад, кад види, да іой се нѣна начела од свега свестног србства осуђую, би рада, да свалює свое зло на другога. Она хоће да говори,. како су неки људи знали за убиство, а она да ние. Ми знамо да є при свршетку априла уредник „Заставе“ єдном овдашнѣм говорио, да у Србии влада тиранство; а тай му є одговорио, да већег тиранства и безобразлука и нема, него што є код њих у Новом Саду.

Познато є, да су Заставляни били у найинтимниим одношаима са Карађорђевићима а доказа се, да є Карађорђевић био коловођом убиства; даклен неможе бити и ние другчие, већ є та клика била у свези и заедничком раду са Карађорђевићем и заеднички извршише грозно убиство. (Сам Милетић рекао є у „Политици“, да є „Застава“ Карађорђевићева. Ур.)

Опоменимо се завѣре од 1864 год. кад є Майсторовић био готов за преврат у Србии у корист Карађорђевића; а шњим ко бияше — „республиканци“ и наши и ваши. Іош тад су пакленяци мислили извршити нечувено и невиђено зло. И тад рађаху заеднички на преврату, а по извршеню истога сваки од тих мишляше свою: єдни Карађорђевића, а други республику, а употребляваху єдни и други и заеднички найподлия средства за остваранѣ тога гадног предузећа. Кад читамо извѣштай барона Венкхайма о старешинству новосадском, опоминѣмо се, како є то зло предузело било савмах у Новом Саду, єр разумни грађани новосадски видѣвши разгранато зло, даваше жалбу угарском министарству против тога старешинства; али клика незнаюћи за никакве границе, опиена злом и поквареношћу душе, непреставаше радити у своем пакленом начелу. И о прошлогодишньой омладинской скупштини оћаху остварити ту паклену намѣру; и ми замѣрамо ондашнѣму правительству, што іош онда непредузе жестоке мѣре против таквих развратника, па би се зликовци устегли и сломлѣним роговима не би могли подриявати срећу Србства за свой подли егоизам.

Изроди ти везали су се са вишим непријательима свега народа србског, и ти их помагаху у зликовачкой намѣри.

△ **Вел. Бечкерек**. За чудо ми је, како је то „Застави“ за руком изпало, да све оно, што се само њеном пришипетљом назове, да таки и њен дух, духх подметања и опадања насљеди и да томе ддуху чак до лудости верним остаје. Ја вам і већ одавна нисам писао, а зашто? Ви већ з знате, да ми пољска радња недопушта, али кжада прочита допис одавде у 56. бр „Заставве“, то као љубитељу истине ништа није могло на пут стати, да вам о тој ствари јасна и точна известија непошљем, како би преварена србска публика у поменутој ствари могла знати, на чему је.

Нехотећи никоме адвокатом бити, држим, да је излишно свако другчије побијање онога, што је у „Застави“ речено осим простог изложења саме ствари, јер' истина се свугде види. Наш је биров на одпусту, а за ото време заступа га сенатор г. Ж. Смедеревац, о коме се може то у препоруку рећи, да би желио, да се свугде *Срби* чиновници на њега угледају. Овоме је доказ то, што је увек од сваке (разуме се србске) странке због заслуге за чиновника биран бивао, а не „из милости“. Овај као заступник бирова има и президију у седницама репрезентативним, те по томе и право сазивања скупштина. За време његове судчије дође и окружница мађистрата новосадског, у којој позива и бечкеречку репрезентанцију, да позове свог посланика у Пешти, да подпомогне новосадску ствар на сабору, када ова у претрес дође; а не као што дописник „Заставин“ бенета, да је новосадска репрезантанција позвала нашу, да се против неуставног поступка владиног комесара у Н. Саду и од стране ове вароши *жалба на сабор одарави*“, јер дописник (ако је од заната) треба да знаде, да наш мађистрат ни у својим политичним стварима неможе *непосредно* са вишим властима кореспондирати, а камо ли јошт у стварима стране муниципије, те ако би и новосадска репрезентанција можда из незнања баш и учинила таку окружницу, он као дописник, ако поља, каква својства мора дописник имати, да у своме извештавању лепим начином поправи и обавести је о том кораку. Но недржећи за вредно о томе надри-дописнику ни речце трошити, да пређемо на оно, гди смо стали.

Када је поменута окружница амо приспела, поменути заступник г. бирова одма јави свима Србима чиновницима и интелигентним србским репрезентантима о томе и одма их све опомене на дан, када је наумио, ту ствар скупштини поднети. Тако није ово за Србе који су то *хтели* знати, била „званична тајна“, него дело, за које се поменути господин као родољуб похваљује, али као чиновник осуђује. Да би се исти господин заиста уверио, да су сви Срби позвати у седњицу, када ће се споминана ствар предузети, написао је на листи имена свију репрезентаната и заповедио служитељима, да сваки од оти мора *својом* руком поред свога имена забележити, да је у седницу позван, које су сви, као и сам што сам, учинили. Те и овај корак побија подметање „да је та позивница готово свима *аредставницима*, који *нису Срби* до звања дошла, а од Србаља представника само неколицини“!

Седница се 8 јулија после подне у 3 сата започне. У истој седници најпре су се прочитала и поправила два протокола од пређашњи седница. То поправљање трајало је читава два сата. Потом одма настави се дебата о мундирима пандурским, и то о ствари, која се јошт из предидући седница провлачи и која по пословном реду *морала* је прва на ред доћи, и ово је заиста (ево отворено кажем) по материјално стање *наше* вароши важније, него ли поменута новосадска ствар, а не, као што дописник непознавајући ни повод, ни станиште, ни замашај исте, ставља је по свом незнању изнад свега. И о овој се ствари читава два сата дебатовало.

Затим ће рећи заступник бирова као председник (што ће дописник реченог листа и сам знати, ако је у седници присуствовао) да је већ доцкан, и да би могли саветовање прекинути. Али од репрезентанције запитан, да ли имаде јошт каква важна и прешна ствар, рече, међу свим осталима, прво за новосадску окружницу. И на жељу сами репрезентаната изложи је јна саветовање Усљед довољног дебатовања закључак би донешен: да се поменута репрезентанција неналази за надлежну у овој ствари закључак какав донети, почем им предлог, што је у речи, није точно назначен и обележен. Но будући да није дебата о овој ствари у толикој обширности, у којој су други предмети у протоколи наведени, то није г. Ж Смедеревац хтео јошт ни до данас исти подписати, само како би тим дао прилике, да опет ова ствар на тапет дође.

Овако је та ствар ишла, и што је тако свршена, видимо, да није ту кривица до председника, него да нас сами Србаља, до репрезентаната, јер немарност и нерад, то је нама општа мана, па поред тога и лепа порција страстности, и тако да кажем, лудости, те када ради своји собствени погрешака каква ствар пропадне, или се хрђаво сврши, ми нећемо да признамо, да је наша собствена кривица, него гледамо да на другог често невиног, као и овде, бацимо, те тако једно са другим започињемо мржњу. нападање па најпосле и читав рат. Но није ми намера (осим да праву истину изнесем на свет) друго што, него то, да опет поновим и овим доказом посведочим истину моји речи, када сам рекао, да Срби при избору репрезентаната врло су погрешили, што су тек неколико гласова више од несрбаља узели, јер то значи од прилике толико, колико у свакој важнијој ствари пропасти што славније. Е ово су дела наши бечкеречки „либералиста“, пак ко би се смео 'усудити томе противу речи ти, који би то смео обарати? та они су неизмерима глубина мудрости и најспасоноснији начела, па макар та била и јошт једанпут тако непоштена, као што јесу, јер су њина па морају добра бити и мора их свако респектовати. Код тако самољубиви занешењака, што су за сваки доказ и разлог глуви, није ни чудо, што се така недоношчад појављују. За њи се само треба молити Богу, да их мало боље одари разумом, јер им друга лека нема, пак ће, уверен сам, поштењи људи и трпељива артија једном се опростити њиови досадни мудровања.

J. C. — У **Темишвару** 26. јулија. Я сам вам іош прекюче хтео явити, како є „Напредак“ и „Комарац“ овде у предградию Фабрики у вторник не всесожение у славу новосадском Валу принесен, но чекао сам, да позната новосадска пилярица — Карађорђевићева крвлю првог Србина окаляна „Застава“ — ту за ню важну вѣст сама разтруби. И ваистину, она мене неостави дуго чекати, већ ево донесе у данашнѣм брою с велики писмени телеграм из Темишвара, кои явля, да су поменута два листа од „грађанства, српске и хрватске омладине, ради нападая на све што є Србину свето“ — спалѣни.

Дакле нападанѣ на президента српске републике, на нѣгова прва министра in spe, брат Владимира, који лане на једном селу у Пешти рече; „да є Милетић посеяо семе слободе (sic!), па да то семе треба заливати, да што скорије изникне, но да би одма и плодом уродило, треба га крвлю залити — нападанѣ дакле на те људе и на њиове београдске конзорте, кои од њи посеяно — али не слободе семе крвлю србског владаоца залише, — нападанѣ на те безбожнике називају неколико глупи занешењака у Фабрики „нападанѣм на све што є Србу свето!“ — Хе, да како би се иначе птице познале, него по неваню?!

Доста, да є у вторник у вече код „Пауна“ велико дѣло произведено: спалило се у славу Милетићеву — *два шабака аршие!* Но и єсу вам то момци, кои у станьу беше тако јуначко дѣло произвести — вредни су свог шефа. Прво вам є редактор кораблѣкрушение пре свога рођеня претрпившег листа. Други делия то є єдно ђаче слабоу — молим! самоуче. А трећи є делия єдан трговачки калфа из Загреба, као представник хрватске омладине.

Нису ли то по избор јунаци, ти вожди Милетићеве војске у Вабрици?

Єст, то су били вође при реченом јуначком делу; а по вођама можете о войски судити, коя є ту сауч ствовала. Ту тек да *видише*, єрбо се описати тако лако неда гарда президента српске републике! Истина да є ствар по себи незнатна, али такова дѣла показују, да є позната клика, коя є после катастрофе у Топчидеру єдно време умукла била, наново празну главу свою дизати и са обичним своим безобразлуком у име народа бацакати се почела; чега ради я с том намером перо у руку узе, да им маску са бестидна образа снимим, да наш честити народ види, какве є борце президент српске републике под свою (т. є. Карађорђевићеву) гадну „Заставу“ сабрао.

Я „Заставу“ и нѣног овдашнѣг генерала питам ово:

Нека ми „Застава“ и нѣн фабрички консул кажу єдно єдино у Темишвару познато име, коє є у вторник при њиовой тако названой свечаности учествовало? Ми Срби имамо овде млогобројно благородство; наши званичници код вармеђе, магистрата и код други дикастерија почитују се као први, и то како по способности, тако и по частности, пак є л' кои од њи тамо учествовао? Или є вальда кои од наши трговаца из града или из Фабрике ту присуствовао; а я мислим, да наши трговци највеће уваженѣ не само код темишварске публике, него и на страни уживаю, пак є л' био и само єдан од заклетве, да се можете пофалити? Но зацело є био кои од наши честити и уважени занатлия? Кои є био дакле? На среду па и с єдним именом, єст, са именом на среду, да види српски народ како су Темишварски Срби приврженици вашег — безобразлука! На видик с тим „грађанством“ коє є у „Застави“ с велики писмени означено!

Или вальда ви, думнѣ ђенерале, с ваша два речена друга, са 4—5 незнам какви люди у Фабрики, са неколико неразумне деце из гимназиє и неколико прости трговачки и чизмарски калфи, сачинявате Србство у Темишвару? Непоказує ли се ту безобразлук и лаж у целой своіой наготи?

Докле ћете дакле ви, Катилине, стрпеливост честитог српског народа тако злоупотреблавати?!

ПОЛИТИЧНЕ НОВОСТИ.

ПЕШТА. Г. Игнят Руђички из Мокрина иште од министарства за комуникацие допуштенѣ да гради гвоздени пут за конѣ преко С. Бечея на Ердут.

— Сабор се у седници од 27 юлия одгодио до 4 (16) септ. о. г.

СРБИЯ. Примаюћи саобштенѣ наместништва кнежевског достоянства о ступаню на престо кнеза Милана, румунски кнез Карло казао є србском заступнику, да ће му мило бити, да и с кнезом Миланом продужи она приятельска сношеня, коя су увек постояла међу обе землѣ, а тако су брижльиво негована и од нѣга и од пок. кнеза Михаила.

— „Видовдан“ као поуздано явля, да угарска влада нимало недели назоре „Унг. Лойд“ у парници сукриваца у завери београдской, кои су у Угарской.

ГРЧКА. Краљица грчка родила є сина. Ово ће бити тим яча свеза, коя ће везивати династию са народом грчким.

ТУРСКА. Порта се бои буре, зато у Енглеской наручує многе пушке, а на дарданелске градове мѣне найвеће топове. У Епиру и Тесалии има велика чета од 150 клефта, кои су у два маха победили Турке.

АРБАНИЯ. Турци су ископали из гроба трупину неки дан саранѣнога миридитскога кнеза и дерали су црквене заставе итд. Миридити грозе Турцима осветом.

ПАРИЗ. Француска тражи савезнике. Велике силе и яче немаре да се с њом друже, зато се она сада око средњих и малих тиска, нарочито око Данске, Холандие и Швајцарске. Али зато немирує ни Пруска, кои поменце опет позива Италию да с њом начини савез.

НАЈНОВИЈЕ.

Париз. Суревнованѣ међу Француском и Пруском сваки дан веће є. све се већма шири уверенѣ, да предстои рат, кога ће Француска почети; ради тога она сад узаймлює новце и тражи савезнике.

Припослано.

200,000 форинти а. вр.

могу се добити 1. септембра 1868 по р. ако се у менительской радњи подписаних купи

промеса од државне лутриє 1864.

Такове промесе продаємо

по 2. 50 н. и 50 н. штемпли

и шалємо п. н. купцима автентичну листу одвлачеия бесплатно и франко

Ко узме 10 комада, добиє єдан комад прида, а код веће куповине пристоян рабат.

Наручбине са стране одмах се извршую.

Вишня и Дајч
менительска радња, дунавска
2—10 улица, 18—19 у Н. Саду.

ТРГОВИНА.

П. — КАРЛОВЦИ 28 юлия. (Допис) У четвртак 25 о. м. око 6 сати после подне наиђе страшан облак на Карловце, кои се и провали и почини грдне штете нашим виноградима водом и ледом. Срећа што не потраја дуже од добра по сата, иначе и самой вароши грозаше опасност. Хвала Богу, да непогибе нико, исто тако не пропаде ни єдан комад марве. (Исто после подне било є у целой нашой околини сремской и бачкой яке кише са бурним ветром.) Иначе код нас винска трговина данас лоше стои, єр се слабо вина продаю, а и што се прода, то бива по врло ниской цени, само да се бурад изпразне, єр су скупа, па ма што смо 5 пута овог лета лед претрпили, ипак нису у обште о берби изгледи хрђави. Цене су винске ове: бело 4—5 ф. шилѣр ф. 3.60—4.50 н црно се и нетражи. Ракия шљивова слабо се тражи, цена є добре робе 18—20 ф. комова се болѣ тражи, цена є 9 ф. 50 н до 10 ф. у снаги до 14 степена. Надница є єднако скупа, човек ф. 1—1.10 н. девойка за рад 60 н. Шљиве су свой плод донеле, не врло богат.

ТЕМИШВАР 26 юлия (Допис) Шеница ниє ни ове неделѣ пролазила, нова се рана слбо довози и ефтином ценом продає се. Цене су: стара шеница ф. 3 80—4 ф. нова ф 3.10—30 н. раж ф. 2 50—60 н. кукуруз ф. 1.80—90 н. єчам ф. 1.80—85 н. зоб ф. 1.30—35 н. са 10 проц. Спарит готова роба 45 н без бурета.

ПЕШТА 28 юлия. Шенице се продало 120,000 ваг. болѣ сорте скочиле са 45—50 н. среднѣ са 20—40 н. лоше сорте нису куповали и пале су у цени. Ражи нема, зато се ниє ни куповала, цена стара. Єчам траже, продало се 30,000 ф. по ф. 2.40 60 н. Зоби нове іош яко недовозе, стара є продата, цена се у неколико новч. поправила. Кукуруз 15,000 ваг. банатски ф. 2 30—40 н. Брашна 14 000 центи старом ценом.

Цента говеђине ф. 25 75—29.50 н. Свињетине ф. 26.50—27. 50 н. Вуна као обично пред вашар слабо пролази. Репица наша слабо пролази, єр є пруска репица єфтиниа. Олај слабо иде. Шљивовица славонска 25 ф. Свињска маст до 35 ф. без бурета. Сланина 36—37 ф. Суве шљиве за октобар 9 ф. Мед ништа непролази. Исто и восак. Шишарке старе 18 ф.

Само се 1000 црних србских ягњећих кожа продало, иначе ништа ништа од кожа. Учинѣне коже врло добро пролазе и помало скаче цена.

Бечка берза од 27. юлия

5 проц. нар. заим с ян.-юл. кам.				—	62.80
„ „ „ „ апр.-окт „				—	62.70
Металици —	—	—	—	—	58 70
Лозови 1839.	—	—	—	—	170.—
„ 1854.	—	—	—	—	78.25
„ 1860.	—	—	—	—	86 80
„ 1864.	—	—	—	—	94 40
Комска рента	—	—	—	—	24.—
Зем. растер. угарске		—	—	—	76.75
„ „ там.-славонске			—	—	74.—
„ „ хрватске		—	—	—	76.—
Акциє нар. банке —	—	—	—	—	733 —
„ кред. завода		—	—	—	211 70
„ држ. жел. —	—	—	—	—	246.—
„ потиске жел.		—	—	—	154.—
„ дун. паробр.		—	—	—	527.—
„ пешт. ланч.		—	—	—	438.—
Зал. писма угарска		—	—	—	92 25
Лозови кред. завода		—	—	—	136 50
„ дун. паробр.		—	—	—	94.—
„ трст.	—	—	—	—	120.—
„ будимски —		—	—	—	32.—
„ Естерхази —		—	—	—	170.—
„ Салм	—	—	—	—	38.—
„ Палфи	—	—	—	—	35.—
„ Клари	—	—	—	—	33.—
„ Ст. Женоа		—	—	—	32.—
„ Виндшгрец		—	—	—	20.—
„ Валдштайн		—	—	—	22.—
„ Кеглевић —		—	—	—	15.50
„ Рудолф	—	—	—	—	14 75
Сребро —	—	—	—	—	111.50
Дукат —	—	—	—	—	5.40
Наполеондор		—	—	—	9 08
Империял —	—	—	—	—	9 50

Телеграфисани бечки курс од 30. юлия.

5 проц. металици —	—	—	—	—	55.50
Нар. заим —	—	—	—	—	62.60
Акциє нар. банке —	—	—	—	—	734 —
„ кред. завода		—	—	—	212 30
Лондон —	—	—	—	—	113.60
Сребро —	—	—	—	—	111 35
Дукати —	—	—	—	—	5.37

###Ештанска берза од 27. юлия

Пешт. ком. банка		—	—	—	640.—
„ зан. „		—	—	—	255 —
„ штед. акциє		—	—	—	1550 —
Будим. „ „		—	—	—	438. —
Пешт. вал. млина акциє			—	—	1175 —
Ланчаника —	—	—	—	—	435 —
Тунела —	—	—	—	—	95 —
Уг. др. осигур. —		—	—	—	650 —
Сегед парн. млина		—	—	—	640 —

ОГЛАСИ

Стечай

на три упразнѣна места у текелійном заводу.

У заводу текелійном у Пешти упразнѣна су за школску годину 1868-9) за сада три места, за кои се овим отвара стечай до 8. (20) августа о. г.

Сваки питомац текелійн има у заводу слободан стан са огревом, свећом и послугом и 157 фор. 50 новч. а. вр. на годину стипендиє, која му се у месечним ратама по 15 фор. 75 н. издає.

Ко є у намери, за кое од упражнѣних места молити, треба да докаже: да є православан Србин, да слуша медицинске, правне ил философске науке на свеучилишту, или ако є іош у гимназии, да є бар шести гимназиски разред свршио, и да молбеницу свою до 8. (20.) авг. о. г. Матици србской у Нови Сад поднеле, а зу ню да приложи ове исправе:

1. Школска сведочанства од последнѣ две године, а слушаоци осмог гимназиског разреда іош и сведочбу о добро положеном испиту зрелости.

2. Вере достойно од дотичне жупаниске власти, магистрата или друге кое явне власти издано сведочанство, у коєм треба да є ясно назначено станѣ просителѣвих родитеља, као и то, колико іош деце имаю осим њега.

3. Лекарску сведочбу, да є проситель здрав и да су кравиє богинѣ на њега у своє време накаламлѣне.

Молбенице, кое не буду по овом пропису зготовлѣне, неће се моћи уважити

Изречно се дає на знанѣ, да по вишим наредбама ни єдан ученик не сме две или више стипендия у єдно исто време уживати, и да ће сваки за питомца Текелиног изабран проситель при свом ступаню у завод испитан бити од лекара Текелиног завода, па ако се нађе, да є болешљив или да какву другу органичку болест има, то се неће у завод примити.

По себи се разуме, да є сваки питомац дужан, при почетку школске године лично у завод доћи или писмом явити, зашто то не може учинити, и да се сваки при свом ступаню у завод своєвольно подвргава свима правилама, кое є Матица Србска као управа Текелійног завода за питомце издала.

Из седнице књижевног одбора Матице Србске, држане у Новом Саду 15. (27) юла 1868 год.

Подпредседник књижевног оделѣня
144—2—3 Матице Србске
Др. Стеван Павловић с. р.
А. Хаџић с. р.
секретар.

Стечай

за єдно упразнѣно место у стипендійской закладе Павла Јовановића.

За школску годину 1868-(9, овим се отвара стечай на єдно упразнѣно место у заводу Јовановићевом за политехнике.

Годишња стипендия за то место износи 315 фр. а. вр. коя се месечно напред издає.

Ко жели за ово место молити, треба да слуша више политехничке науке, да докаже да є православан Србин, да свою молбеницу до 8. (20) августа о. г. Матици Србской поднесе и да уз ню ове исправе приложи:

1. Школска сведочанства из последнѣ две године, из коих ће се видети владанѣ и успех у наукама.

2. Вере достойну, од дотичне жупаниске власти, маћистрата, или коег другог явног звания издану сведочбу, коя ће ясно показати станѣ просителѣвих родитеља, као и то, колико іош деца осим њега имаю.

3. Лекарску сведочбу: да є проситель здрав и да су кравиє богинѣ на њега накаламлѣне.

4. Молбенице, кое не буду по овом пропису зготовлѣне, неће се моћи уважити.

Изречно се дає на знанѣ. да є сваки питомац Јовановићевом заводу обвезан, по жељи основателѣвой у Бечу или у Прагу слушати више политехничке науке, и при свршетку сваке школске године писмену расправу на српском езику Матици Србской подносити из коега год од оних предмета, кое є слушао, да по вишим наредбама ни єдан ученик не сме две или више стипендия у єдно и исто доба уживати.

Из седнице књижевног одбора Матице Србске, држане у Новом Саду 15. (27.) юла 1868. год.

Подпредседник књижевног оделѣня
143—2—3 Матице Србске
Др. Стеван Павловић с. р.
А. Хаџић с. р.
секретар.

У мом васпитателном заводу за девојчице

починѣ од 15 (3) августа о г. курс за ученѣ белога шива, као и за предаванѣ мађарског езика. Оба предмета предає изучена и испитана учителька.

Амелия Терзић рођ. Моро
148—2—3 у Новом Саду
(у кући г. Гвоздановића.)

Виолинска школа.

у Новом Саду.

Подписани има част явити, да он од **16 (4) августа** о. г. отвара виолинску школу, у коіой се предає по найновием найлакшем методу настављаня.

Заедничко предаванѣ биће трипут у недељи под овим условима:

4 ученика у єдной лекции (месечно) по 2. ф. —
3 „ „ „ „ „ по 2. ф. 50
2 „ „ „ „ „ по 4. ф. —

Ученици, кои хоће сваки дан под горњим условима да уче, имаю платити двоструко хонорар.

Засебни часови, сваки дан, осим недељ и празника, месечно . . . . . 10 ф.

Даля известия дає из услужности уредништво „Локалблата“. 140—2—3

А. Цимерман
капелник.

Обява.

Куманска православна обштина заключила є, да заграду т. є. порту око своє цркве подигне. Ова ће заграда бити од добра материяла зидане у висину од три стопе заедно са каменом, кои ће на површие зида доћи, а на исти зид имаю доћи од кованог гвожђа палице дугачке од четири стопе.

Услѣд овог позиваю се сви вештаци, да изволе свой план заедно са предрачуном до 22 (10) августа обштине куманске поглаварству послати.

У Кумани 15. (27) јула 1868

Антония Гвожђар
132—5—6 тутор.

ВЕЛИКО ВУЧЕНѢ

аустр. лутриє од 1864, найвећи добитак **200,000 ф. найманьи 155 ф.** биће

1. септембра по р ове год.

На ово шалѣ лозове по **2 ф. 50 н.**
пет „ „ **12 ф. —** „
и списак од вученя бесплатно, од среће одликована банкерска кућа

Carl Heinr. Thiel
in Frankfurt a. M.

Горнѣ лозове за сва вученя по курсу, **у ратама** по номиналной вредности. Наручбиане умоляваю се по могућству раниє.

141—3—7

Што є рува єфтина, модерна,
Што но су га господа понела,
За одрасле или за дечицу,
То ће т данас найболѣ добити;

у Бечу Graben Nr. 3,
Ecke der Kärtnerstraße früher Stock, im Eisen
у
магазину за одело

Келера и Алта

одликован найвишом медальом за на граду 1867.

Помодни горньи капут

8 фор.

Єсенѣ одело

12 фор.

Летнѣ одело	од 12	до 36	ф.
Платнено одело . . .	од 10	до 26	„
Пролетньи капут . . .	од 5	до 24	„
Огртачи	од 8	до 28	„
Зимски капути . . .	од 6	до 50	„
Ловачке доламе . . .	од 6	до 22	„
Шлофроци	од 8	до 26	„
Фрак и герок	од 14	до 28	„
Поповска мантия . . .	од 16	до 30	„
Канцел. капут	од 4	до 12	„
Чакшире	од 4	до 12	„
Прслуци	од 2	до 8	„
Гимнаст одело	од 3	до 8	„

Даље сви могући

артикули од рува за господу.

Наручбине личне или писмене уз назначенѣ ширине груди, (преко груди и леђа) струка и дужина кракова, одмах се точнѣйше извршую, за готов новац или уз приманѣ поштом а ценовници шалю се по жељи бесплатно и франко.

Да бисмо поверенѣ поштоване публике себи са сваке стране стално одржали, и уважаваући, да при честой налоги у послу никако мустрама материя сваки дан нову робу неможемо показивати, то примамо, кад нам се назначи боя и цена избор одела по своіой савестности на се додаємо сваком пакету писменоямство да од нас узето одело ако ма из ког узрока ниє повољно примамо натраг без прекословля

С поштованѣм 74—29
Keller und Alt. Graben Nr. 3 Wien.

Од краткога времена свога постаня ради изванредне євтиноће, солидне и реалне послуге од пошт. п. н. публике одлично припознат велики

МАГАЗИН ЗА ОДЕЛО

прве пештанско-будимске продавнице мушког одела

6 Dorotheagasse Wurmhof, 1. Stock 6

препоручує у **найбогатием избору** од ово- и страноземских материя, по найновием крою што елегантние и солидно начинѣне

за чудо євтином ценом

поповске мантиє од 18—40 фор. а. вр.

Єсењи огртачи	од	10—35 ф.	Зимски капути	од	16—60 ф.
Єсењи жакети	„	10—25 „	Зимске чакшире	„	6—12 „
Єсенѣ руво	„	15—35 „	Зимски пруслуци	„	3—8 „
Кадифели жакети	„	12—35 „	Салонско одело	„	24—46 „
Ловачко руво	„	8—20 „	Покућни и канц. капути	„	4—12 „
Путничка јпунцета	„	13—40 „	Шлофроци	„	10—30 „

Препоручує далѣ свой ***завод за путничке бунде и позаймљиваанѣ одела*** што погодним условима; такође се меня ***старо одело*** за ***ново.***

Наручбине са мером ***ширине груди*** (преко груди и леђа), ***ширине трбува*** (око струка) и дужине кракова, извршую се што болѣ за припослан новац или поштански нахнаме. Да би се одржало поверенѣ пошт. публике у сваком погледу стално на све стране, готови смо ***мустре материя,*** сваки дан нову робу показати, прислати, и примамо такође при назначеню боє и цене избор одела по свом савестном суду на се, а примамо их без оклевання одмах натраг, ако се ма из ког узрока нису допала.

130—4—36

ХАРТМАНОВА

тинктура за утамањиванѣ

ИНСЕКТА

за Аустрию и Француску хранѣна привилегияма,

показала се досада као **ненадмашена** па и као **недостигнута**, како спрам прашака против инсекта тако и спрам свию у ту струку засецаюћих подражаваня, коя су досада већином само у сполишнѣм облику дотле дотерали, да се нашем производу приближе.

Само су оне боце праве, кое горню слику и наше име имаю у стаклету утиснуто.

Може се добити у **нашем главном депову у Бечу:**

111—6—12 **Hartmann & Mittler**, Stadt, Bäckerstrasse Nr. 3.

Ако би се ко упитао, наместиће се депо у Н. Саду.

Властник, издаватель и одговорни уредник Ђорђе Поповић.

Брзотиском Игната Фукса у Новом Саду.